

Euroopan unionin kaupan pitämisen valvonta – kalastustuotteiden ja toimijoiden jäljitettävyyset

Kalatalousylitarkastaja Harry Kaasinen, Maa- ja metsätalousministeriö
Ylitarkastaja Jussi Peusa, Evira

10.10.2014

Seuraavassa esitetään keskeisimmät osat ja tulkinnat Euroopan unionin valvontajärjestelmässä säädetystä kalastustuotteiden ja näitä kaupan pitävien toimijoiden jäljitettävyysetjuista.

Kalastus- ja vesiviljelytuotteiden erien jäljitettävyysetju

Eräkohtainen jäljitettävyysetvaatimus koskee:

- eläviä kaloja, tuoreita kaloja, jäädytettyä kalaa, jäädytettyä kalaa
- jäädytettyjä tai jäädytettyjä kalafileitä tai muuta kalanlihaa
- jäädytettyä tai jäädytettyä mursketta tai jauhetta
- kuivattuja, suolattuja, savustettuja ja hiillostettuja kaloja
- mätiä

Eräkohtainen jäljitettävyysetvaatimus EI koskee:

- nilviäisiä eikä äyriäisiä
- EU:iin kolmansista maista tuotuja kalastus- ja vesiviljelytuotteita
- makeasta vedestä pyydettyjä tai makeassa vedessä viljeltyjä kalastus- ja vesiviljelytuotteita

Eräkohtainen jäljitettävyysetvaatimus koskee ainoastaan ihmisravinnoksi tarkoitettuja kalastus- ja vesiviljelytuotteita .

Tiedot tulee merkitä tuotteisiin silloin, kun tuotteet jaotellaan eriin, kuitenkin viimeistään ensimyyntiä varten (myöh. termi "ensierä"). Kaikissa myydyissä ja toimitetuissa erissä tulee olla merkintä.

Jokaista erää kohti tulee olla osoitettavissa vähintään seuraavat tiedot:

- erän tunnistenumero
- kalastusaluksen ulkoinen tunnistenumero (eli rekisterinumero eli ulkoinen tunnus) ja nimi tai vesiviljelytuotantoyksikön nimi
- kunkin lajin kolmikirjaiminen FAO:n koodi
- saaliiden pyyntipäivät tai tuotantopäivä
- kunkin lajin määrät nettopainoina ilmaistuna kilogrammoina tai tapauksen mukaan kappalemäärä
- toimittajan nimi ja osoite

Em. ensierä koskevat tiedot on esitettävä erän pakkausmerkinnöissä, pakkauksessa tai erän mukana seuraavassa kaupallisessa asiakirjassa. Jos tiedot ovat ainoastaan kaupallisessa asiakirjassa, erään on kiinnitettävä vähintään erän tunnistenumero. Kaupallinen asiakirja voi olla paperi tai sähköisessä muodossa.

1.1 2015 lähtien em. tiedot tulee kiinnittää eriin koodin, viivakoodin tai elektronisen sirun kaltaisen tunnistamisvälineen avulla taikka käyttäen merkintäjärjestelmää.

- Toimija voi itse valita käyttämänsä menetelmän ja merkintäjärjestelmän, kunhan säädöksen vaatimukset täyttyvät.
- Esim. erään kiinnitetty tunnistenumero tai muu yksilöivä koodi on riittävä täyttämään edellytykset. Tunnistenumeron tai vastaavan tulee olla kaikissa vaiheissa yhdistettävissä ensierään ja sen tietoihin.
- Muut edellytetyt eräkohtaiset tiedot voivat sisältyä erään kiinnitettyyn tunnistamiseen tai tunnistamisvälineeseen taikka olla erikseen merkintäjärjestelmässä. Merkintäjärjestelmän erätietojen säilyttämis- ja siirtämistäväline (asiakirja) voi olla esim. lähete, lähetyksistä tms., johon ensierän tiedot on merkitty.
- Jos muut edellytetyt eräkohtaiset tiedot ovat erikseen merkintäjärjestelmässä, erään kiinnitetty tunnistenumero tai muu yksilöivä koodi ja muut eräkohtaiset tiedot on oltava saumattomasti yhdistettävissä merkintäjärjestelmään perustuen.
- Toimija voi siis toteuttaa ja todentaa ensierän jäljitettävyysetvaatimuksen liittämällä yksilöivän tunnuksen erään ja toteuttamalla järjestelmällisellä tavalla tapaa säilyttää ja siirtää ensierän tiedot.

Ensierän tietojen on oltava saatavilla kaikissa tuotanto-, jalostus- ja jakeluvaiheissa alkaen pyynti- tai keruuvaiheesta ja päättyen vähittäismyyntiin siten, että toimivaltainen viranomaisn voi niihin tutustua milloin tahansa. Termi milloin tahansa tulkitaan niin, että tiedot tulee olla esitettävissä esim. valvontakäynnin aikana. Tiedot tulee myös säilyttää järjestelmällisellä tavalla.

Kussakin mainitussa vaiheessa kalaerän tiedoista on siis kyettävä jäljittämään koko siirtymäketju kalastusalukseseen asti. Toisin sanoen viimeistään ensimyyntiä varten (ensierä) tehdyn koodimerkinnän ja tietojen tulee seurata jokaista erää koko toimijaketjun ajan, ketjun loppuun saakka.

Mikäli erä jossakin vaiheessa jaetaan osiin, tulee tämä merkintä olla jokaisessa erän osassa erikseen. Mikäli ensierä yhdistellään, tulee ensierien tietojen edelleen seurata uutta muodostettua erää. Näiden tietojen perusteella on aina nähtävissä mm. se, minkä aluksen saaliista tai tuotantoyksikön tuotannosta on kyse.

Ketjun toimijakohtaisia yhdistämis- tai jakamisvaiheita ja niiden tietoja ei edellytetä mukana kuljetettavaksi tiedoksi. Riittävää on, kun toimija pystyy yksilöimään (osoittamaan) kunkin kalaerän tai sen osan välittömän toimittajan ja ostajan. Tästä lisää otsikoinnin "Toimijoiden jäljitettävyyssketju" alla.

Toimijoiden jäljitettävyyssketju

Kunkin toimijan on voitava yksilöidä kunkin kalaerän tai sen osan välitön toimittaja ja ostaja (mikäli tämä ei ole loppukuluttaja). Tässä ketjussa on siis voitava jäljittää toimija yksi askel eteenpäin ja taaksepäin. Kyseinen vaatimus vastaa siis toimijoiden tunnistamisen osalta sisällöltään yleisen elintarvikeasetuksen ((EY) N:o 178/2002) 18 artiklaa.